KAPUCINSKA GROBNICA V BRNU

Grobnica je le eden od delov samostana bratov kapucinov, ki tu živijo od leta 1656 praktično brez prekinitve. V cerkvi darujejo maše in spovedujejo, vodijo različne skupnosti vernikov in seveda skrbijo za celoten samostanski kompleks. Duhovno oskrbo opravljajo tudi kot bolniški duhovniki in pomagajo v župnijah v okolici Brna. Nekaj malega o zgodovini tega kraja najdete na panoju pri blagajni.

Kapucini živijo v štirih drugih samostanih na Češkem.

Zakaj so tu mumije?

V kletnih prostorih pod cerkvijo, kamor se boste kmalu odpravili, so kapucini v letih 1656–1784 pokopavali svoje sobrate in tudi dobrotnike. Skoraj pod vsako cerkvijo najdete kakšno grobnico. Tu pa so se trupla umrlih zaradi kroženja zraka postopoma izsušila. Prišlo je torej do naravne mumifikacije, ki pa ni bila načrtovana. Po drugi strani je bilo na ozemlju današnje Češke v 17. stoletju po enakem arhitekturnem vzoru zgrajenih 24 kapucinskih samostanov, vključno s cerkvijo, podzemno grobnico in zračniki. Le v Brnu pa so se pokopana trupla spremenila v mumije.

In če pogledamo še s tretje strani: pod cerkvijo je našlo večni počitek več kot 150 kapucinov in okoli petdeset dobrotnikov reda. Kot mumije pa se jih je do danes ohranilo le štirideset.

Posmrtni ostanki tistih, katerih trupla so v teku stoletij razpadla, so ponovno pokopani v zidani, zaprti kostnici, mimo katere boste šli.

Filozofija grobnice

Kapucinska grobnica je zelo poseben kraj, ki potrebuje pojasnilo. Isti prostor namreč umrlim služi kot grobišče, živim obiskovalcem pa hkrati kot priložnost za razmislek. Podrobnejših podatkov o tem, kako je ta zamisel nastala, sicer nimamo, vemo pa, da so kapucini obiskovalce po svoji grobnici vodili že v prvi polovici 19. stoletja. In to občasno počnejo še danes.

Filozofija te zamisli pa je jasna: *memento mori* (pomni, da boš umrl), ki se v različnih oblikah pojavlja v vseh dvoranah grobnice, nas ne želi v prvi vrsti strašiti. Prej nas želi soočiti z resničnostjo našega življenja in z načinom, kako z njim ravnamo.

Ali drugače, z besedami klasika: naše življenje je podobno »krhkemu mehurčku, izginja nam, odhaja, ugaša, komaj smo zagledali svet«.

Poleg tega pa grobnica odpira tudi zanimiv pogled na družbo, ki je v 17. in 18. stoletju obkrožala takratne skupnosti bratov kapucinov.

Latinski napis nad vhodom v kapelo, Tu fui, ego eris, pomeni: »Bil sem ti; ti boš jaz.«

slovinština

KAPELA

1

Kapela je prvotno služila kot t. i. zimski kor, torej kot prostor, v katerem so bratje pozimi molili. Leta 1872 so v kapeli ponovno pokopali barona Trencka. V 70. letih 20. stoletja so sem prenesli še relikviarij kristjanke Klemencijane. Oltar pod relikviarijem je iz sredine 17. stoletja in se pri bogoslužju uporablja še danes.

František Trenck (1711–1749)

Nedvomno najslavnejši »prebivalec« tukajšnje grobnice, obenem pa zapleten človek, ki je živel v težkih časih, polnih vojn. Neustrašen poklicni vojak, poveljnik strah vzbujajočih pandurov. Ko je bil Trenck kot na dosmrtno ječo obsojeni jetnik zaprt v trdnjavi Špilberk, je za duhovno pomoč prosil enega od tukajšnjih kapucinov, duhovnika. Samostanska kronika priča, da je čas v ječi zganil njegovo vest in iz pustolovca, vojščaka in uživača je postal spokornik, ki je Boga prosil odpuščanja za svoje grehe. Del premoženja je namenil v dobrodelne namene, sam pa je želel biti pokopan v tukajšnji grobnici.

Pano levo od oltarja vam bo pojasnil, kako je Franz Trenck povezan s tem, da so kapucini svojo grobnico odprli za javnost. Izvedeli boste tudi za veliko slovesnost leta 1872, pa tudi za ukradeni in spet vrnjeni palec ter za antropološko raziskavo.

Baročni relikviarij

Clementiana, kristjanka, je živela v 4. ali 5. stoletju in umrla v starosti štiridesetih let. Njeni posmrtni ostanki, odkriti v rimskih katakombah, so bili leta 1754 izročeni menihom; prinesel jih je mojster dimnikar Jiří Barnabáš Orelli. Takrat so verjeli, da so bili posamezniki, pokopani v teh katakombah, krščanski mučenci, zato so njihove ostanke častili kot relikvije svetnikov.

FRESKE

2

Te kopije baročnih fresk iz 17. stoletja prikazujejo krščansko pojmovanje smrti. Izvirniki se nahajajo v eni od kript praške Lorete.

Zmagoslavje smrti: zmagoslavno okostje napenja samostrel in se pripravlja, da bo streljalo naravnost v nas. Smo kandidati za smrt.

Kronos: je poosebitev časa. S svojo koso podira simbole človeškega prizadevanja. Opominja nas, da so celo naša lastna dejanja minljiva.

Obuditev Lazarja: Smrt nima zadnje besede. Božja ljubezen jo je premagala in nam odprla vrata večnosti. Z besedami Jezusa Kristusa: »Jaz sem vstajenje in življenje ... In vsak, kdor živi in veruje vame, ne bo nikoli umrl.«

Na sliki v vitrini je mogoče videti **dečka**, ki dela milne mehurčke, ti pa simbolizirajo krhkost človeškega življenja.

V vitrini so na ogled predmeti, odkriti med prenovo tal spomladi leta 2024. Pod oknom so vidni fragmenti renesančnih portalov, ki so jih kapucini pri gradnji grobne kripte uporabili kot stopnice.

DOBROTNIKI STAVBENIKI

3

Ta prostor je prvotno služil kot povezovalni hodnik med cerkvijo in grobnico; sem je vodilo stopnišče.

Odkrito mesto na sredini kaže ostanke meščanske pozidave s preloma 15. in 16. stoletja. Verjetno gre za gospodarske prostore ene od hiš, ki so nekoč stale tu. Ostanke pozidave so odkrili med obnovo tal, in sicer po vsej dolžini grobnice. V naslednjem prostoru so arheologi odkrili tudi del uličnega tlaka.

Opazite lahko tudi majhne odprtine v obokih. Gre za prezračevanje. Kapucini so želeli uporabljati kletne prostore brez oken (okna na desni so novejša), zato so jih morali nekako prezračevati. Zračniki so vodili vse do prostora nad obokom cerkve in po njih je krožil zrak. Danes deluje le še eden. Kroženju zraka se moramo zahvaliti tudi za večje število ohranjenih izvirnih baročnih krst, katerih restavrirane pokrove lahko vidite na stenah.

Rodbina Grimm

To rodbino slavnih stavbenikov in arhitektov s kapucinsko skupnostjo niso povezovali le delovni in donatorski odnosi, temveč predvsem prijateljstvo. Dva sinova Moritza Grimma in eden od njegovih vnukov so celo vstopili v kapucinski red.

Posmrtne ostanke Grimmovih so v te prostore verjetno prenesli šele v prvi polovici 20. stoletja. Po časopisnem članku iz leta 1942 so takrat že ležali tam, kjer jih vidite danes.

DOBROTNIKI IZ VRST PLEMSTVA

4

Ta del grobnice je mlajši od tistih, v katere boste šele vstopili. Leta 1726 ga je zgradil vam že znani Moritz Grimm. Napis pri angelu Sic transit gloria mundi pomeni Tako mine slava sveta.

Levo od angela je napis z dne 29. aprila 1739, ki opozarja na mejni kamen. Ta leži pod ravnijo grobnice in sporoča: »Cerkveno zemljišče očetov kapucinov, v katero naj nihče ne posega.« Tako je: pod vami je še ena klet. Med obnovo tal so odkrili dele njenih nosilnih obokov.

V tem delu kripte počivajo člani dveh uglednih plemiških rodbin – Sinzendorfov in Vrbnov –, ki so dolgo podpirale kapucinski red. Tu so pokopani tudi posmrtni ostanki dveh generalov: Sinzendorfa in Philiberta. Prvi je služil tudi kot poveljnik trdnjave Špilberk v Brnu.

Elizabeta Waldorf, rojena Sinzendorf

DOBROTNIKI IZ VRST MEŠČANSTVA

5

Tu je najbolje videti, kako različno visoko ležijo posamezne dvorane grobnice. To je ostanek nekdanje renesančne pozidave, ki smo jo omenili že v prejšnjih dvoranah. Preden so kapucini začeli graditi svojo cerkev, so se morali najprej dogovoriti z lastniki treh meščanskih hiš, ki so stale tu takrat. Zakonca Magnis sta jim nazadnje ustregla in redu prepustila stavbe, ki sta jih bila nedavno kupila.

Kapucini so jih večinoma podrli, kar jim je prišlo prav, pa so spretno uporabili. Šlo je predvsem za kleti, v katerih so uredili grobnico. Del podzemlja pa so verjetno zasuli – tako si razlagamo prostor med Grimmovimi in delom grobnice s posmrtnimi ostanki kapucinov. Domnevamo tudi, da so tako kot pod prejšnjimi dvoranami tudi pod to še drugi kletni prostori. Za zgodovinske stavbe v središču Brna je značilno, da imajo kleti v več etažah.

Levo v kotu vidite kostnico, ki so jo kapucini uredili v 90. letih 20. stoletja. Posmrtni ostanki umrlih, katerih trupla so sčasoma razpadla, so shranjeni tudi v zaprti krsti ob kostnici.

Medaljon neimenovanega dečka

Družina Orelli

Kapucinska kronika omenja Barnabo Orellija († 1757), dimnikarskega mojstra, kot »pomembnega« in »najradodarnejšega« dobrotnika reda. V grobnici so bili pokopani tudi njegova žena Viktorija, brat Ignac in svakinja Marija Elizabeta.

BRATJE KAPUCINI

6

Grobišče kapucinov je brez dvoma del grobnice, ki naredi najmočnejši vtis. Zelo preprost način njihovega pokopavanja odraža eno od značilnosti karizme reda: uboštvo. Danes bi ga lahko nekoliko nenatančno prevedli kot prostovoljno skromnost. Živeti uboštvo se namreč ne nanaša le na premoženje, temveč tudi na notranjo osvobojenost od potrebe, da bi kogarkoli ali karkoli imeli v lasti. Oboje pa pomaga k večji odprtosti do Boga in do bližnjega.

Kapucini tako kot vsi kristjani dojemajo smrt kot vrata, skozi katera prehajajo k Bogu. Sveti Frančišek Asiški jo v Sončni pesmi, ki jo je zložil tik pred svojo smrtjo, celo nagovarja kot »sestro«. Frančišek je svoj zadnji dan pričakoval z radostnim zaupanjem, da se bo končno srečal s svojim Bogom.

Ti prostori, prežeti z molitvami celih generacij redovnikov in pozneje tudi vernih laikov, vabijo k postanku in premišljevanju. Naj vas nič ne zmoti …

Napis na zadnji steni: *Kar ste vi, smo bili tudi mi; kar smo mi, boste tudi vi.*

Zahvala

Hvala za obisk; naj nikoli ne odlašate z dobrimi in pomembnimi stvarmi.